

LES POESIES DE VÍCTOR CATALÀ (1)

Escriure y infondre una personalitat a lo escrit, es sens dubte'l fi artistic al qual s'arriba únicament mercès a poderoses aptituds de l'escriptor y vencent la resistència del llenguatge, el qual es en això equivalent al bloc de marbre de l'escultor y a la tela del qui pinta. Y així com veiem sovint en escultura y en pintura un art acadèmic, correctament fret, irreprotxable, semblant a crisàlida incapaç d'esbategar a l'impuls d'una vida interna insuficient, també entre les obres de molts qu'escriuen remaquem la carencia d'emoció, ja perque l'autor no ha sentida l'obra prou intensament, o ja perque ses facultats no han pogut vèncer la inercia que la primera materia oposa, adhuch als qui coneixen l'art d'emmotllarla a la idea, sens arribar al grau de calor necessari pera sublimarla deixantla convertida en cristalliació d'un temperament.

Això, en síntesis, es la deducció qu'hem treta de la lectura dels últims llibres de Victor Català en els quals vibra potenta una personalitat artistica de la que a Catalunya potser no'n trobariem altre exemple; y es natural que'ns referim especialment a la novela *Solitud*, de la qual la circumstancia de formar part de la Biblioteca d'aquest periòdic y essent costum seguida en ell la de deixar lliure camp a la critica de fóra en tot allò que ab sa redacció o administració's relació, ha fet que deixessim d'ocuparnos. Mes incidentalment, hem cregut haver d'expressar una opinió que pensèm desenrotllar al ocuparnos d'altre llibre del propi autor vingut a la nostra redacció.

Llibre Blanch — Policromi — Tríptich es el triple titol d'aytal llibre, o millor el titol respectiu de les tres parts en que's reparteix dit llibre. Se tracta d'un llibre de poesies, y hem de fer constar que no esperavem pas trobar en ell integrament la impressió d'una personalitat literaria com en les obres en prosa de Victor Català de que hem fet mérit suara.

Pensavem per endevant que la forma poética, ab ses dificultats de ritme y rima, havia de dificultar, més encara que la prosa, la transfusió de la emoció inicial que mou la ploma en mans de l'escriptor. Nosaltres hem desconfiat sempre de les improvisacions poètiques: hem cregut sempre que'l vers suposa un treball de llima considerable relativament, fins quan la traça de l'autor es tal que arriba a semblar producte espontani de sa inspiració lo qu'en forma poética'ns tramet...

Res d'això sembla veritat tractantse de

Victor Català. Si la resistència ha estat major, major deu haver estat l'esforç, y el resultat es el meteix, perque la personalitat que en *Solitud* apareix com una grapa vigorosa que ha donat forma als capituls de la novela, es la meteixa que resurt de les composicions del nou llibre de poesies, sobre tot en el *Policromi*, qu'es lo més personal de dit llibre.

Llibre Blanch es una serie de restitucions poètiques del sigle de Lluís XVI, a faysó de tapiços dels gobelins ab escenes a lo Watteau, a lo Lancret, a lo Fragonard. Hi ha en totes les composicions qu'en nombre d'onze componen el *Llibre Blanch* un primer element d'estudiada frevolitat, recurs empleat per l'autor pera fer més punyenta la ironia qu'enclouen. Són ademés les poesies d'aquesta secció, aquelles en que'l poeta sembla haverse preocupat més de la forma, sens aquelles genials incorreccions de les quals se'n troba més d'un exemple en la segona part.

Policromi es el titol genèrich d'aquesta secció del llibre, compost de poesies sobre temes molt diversos. Aquí's troba aquella prodigiosa *Oca blanca*, més admirable encara per la intenció que per la originalitat, tot y essent tan original. *Les flors primeres*, *Combrregar*, *Tardor*, *La verge vella*, *Los mendicants*, *Les dones xorques*, pera no citarles totes, són notes d'un humanisme corprenedor; deixen una impressió intensa per quant són aspectes generalment ombrivols de la societat en que vivim, y gens modificables de segur, puig sense treball podrien ferse extensius a tota societat haguda o per haver com patrimoni inalienable de la humanitat. Per això en aquestes poesies Victor Català's limita a fer lo que vulgarment se diu *posar el dit a la llaga*, mes pera res cau en el defecte comú als doctrinaristes de deixar entreveure solucions apriorístiques, convençut de que són problemes que no tenen solució y en els quals el poeta no té res més a ferhi qu'extraure la emoció.

Finalment *Tríptich* són tres poesies que haurien pogut perfectament haver estat incloses en la secció anterior, entre les quals la que's titula *Les Màquines* podria servir de contrapartida a les moltes ocasions en que se'ns han fet veure la gent de mar com sacerdots conscients de la natura y adoradors dels variats aspectes que ofereix l'element ab el quin breguen. Lo que hi ha es que, tant en aquest cas com en tots els demés per l'estil, l'Habitut mata en l'hom les facultats admiratives. Cal ésser un poeta pera fer reviure en la imaginació les impressions grises y planes que va deixant en capes successives la conquesta del nostre pa de cada dia. El treball, que ha estat presentat com a palanca de la redempció de l'home, ho es no més desde'l punt de vista econòmic y social; mes per lo que toca a lo demés caldria veure els efectes que l'usdefruyt lliberrim de la

(1) *Llibre Blanch — Policromi — Tríptich* 1 vol. de 176 pàg. *Il·lustració Catalana*. Barcelona 1905.

naturalesa produeix en l'èsser lliure en ses encarnacions successives de Isaac Laquedem, el juheu errant, d'*En Misèria*, y de *L'Un-git...*

En resum, les poesies de Victor Català mostren a través de la forma poètica la mateixa intensa emoció de les obres en prosa de l'autor y, per lo mateix que duhen tot un món d'aventatge a les de *flors y violes* que vegegen produhir els *temps-jadis*, venen a representar dignament dins de les lletres catalanes la tendència poètica moderna de la que'n són una triada mostra, per lo que no dubtèm en recomanar el nou llibre als qui segueixen ab interès l'espandiment literari de la nostra terra.

R. MIQUEL Y PLANAS

ESPERANTO

(«LA LANGUE BLEUE».)

ALTRES NOMS D'INVENTORS DE LLENGÜES INTERNACIONALS.

La Llengua Blava, color del cel que plana sobre nostre eternament indiferent a les petiteses de la terra, o *llengua B.* inicial del nom del seu autor Lleó Bollack, es una de les modernament aparegudes. (Paris, 1900).

No's té d'ella gayrebé cap notícia; una rara casualitat ha portat a les meves mans els dos volums en que l'autor explica sa teoria, no sense necessitar més de 400 pàgines 4.ta major. El bon amic Palou, intel·ligent corrector de probes de ca'n Giró, trobantse a Paris el 1900 fent de son ofici, tingué ocasió de corregir les probes d'aquells volums. Ell ha sigut qui me'ls ha proporcionat. Jo vaig a ferne una lleugera crítica pera que'ls llegidors de JOVENTUT ne tinguin coneixement.

La llengua B. no es pràctica, ni reporta la majoria de les ventatges que l'autor enumera. El mateix Lleó Bollack fa constar que la llengua internacional no deu ésser literària, que ha de limitarse a servir d'instrument a les necessitats més apremiants de la vida, y que les obres literàries deuen conèixer pels originals o per les traduccions a l'idioma propi que d'elles se facin. Això sols ens hauria invitat a no parlarne, pera no malgastar un temps preciós que podiem haver empleat en el perfeccionament de l'estudi de l'*Esperanto*, llengua en la qu'existeixen ja traduccions de l'*Hamlet* y la *Iliada* qu'en res traeixen als originals. Però com sia que l'autor condemna l'*Esperanto* repetides vegades en sos llibres, no estarà de més fer veure'ls errors en que incorre posant en parangó'ls dos idiomes, lo que de pas donarà a conèixer llur estructura.

De moment, la llengua B. reduceix l'alfabet a 19 signes, un dels quals es un signe nou

(4) (1) quin sò es el següent: *txe*. Això, que a primera vista sembla una ventatja y com a tal ens ho presenta l'autor, no ho resulta estudiat a fons. La supressió dels sons molls (*ge, ie, xe, etc.*), no lliura de cap dificultat. Tots els pobles aris els posseïxen. Sols els espanyols troben en ells una mica d'entrebanch, que ab un poch d'atenció solventen tot seguit. No té lògica, donchs, la supressió d'aquells sons, molt menys tenint en compte que l'autor sols se proposa que'l seu idioma pugui ésser usat pels pobles aris.

Malgrat l'afirmació de l'autor de que sa llengua està construhida obehint a tots els procediments fins a l'actualitat seguits pels altres autors, sa llengua es més que altra cosa filosòfica, purament imaginativa, que no té pera res en compte l'esperit de construcció de cap idioma nacional. Així com en *Esperanto* veyèm que la construcció obehix a lo més lògich, racional y fàcil de tots els idiomes, en la llengua B. obehix solsament a una idea preconcebuda per l'autor.

Així ens trobèm, per exemple, ja a son començ ab una modificació total de les parts de la oració.

Confesso que després del detingut estudi que n'he fet no puch recordar ab facilitat cap de les seves regles: tan confoses y enrevessades són. Suposa l'autor al primer home, Adàm, despertantse a la vida ab el cervell verge de tota impressió, y diu: lo primer que farà, serà un crit. Primera part de la oració: la *interjecció*. Tot seguit un grupo d'idees vagues se formarà en son esperit: *interrogacions, afirmacions, subordinacions, idees de contraris, d'inferioritat, etc.* Segona part: els *mots-cadres* o *gesles orals*. Pera no ésser pesat nomenarè solsament les altres parts: *Conectius, Designatius, Noms y nombres, Verbs, Atributius y Modificatius*. Les quatre derrereres formen la segona categoria qu'ell nomena *Mots precisos*, els quals són sempre llarchs, així com els de la primera, nomenats *Mots vagos*, són sempre curts. Se veu tot seguit ab aquesta sola enunciació de longitud de sons donant valor gramatical, un gran error y una causa de confusió tal, que'l mateix autor se veu obligat, pera solucionarla, a recomanar al final de sa teoria, que al parlar son idioma's faci una petita pausa a cada paraula y una pausa més llarga al final de cada oració. Quina traba més amohinadora y enutjosa! Quina manca de sonoritat, si s'ha de fer lo que també mana l'autor, això es: que's *martellegi* cada silaba, pera que l'accent caygui en totes y en cap, pera que les paraules sien opaques o mates!

Anèm a la comparació ab l'*Esperanto*.

Malgrat l'autor Bollack opini ésser son idioma més fàcil, la constatació'n's provarà que no es certa sa afirmació.

(1) Una h al revés.